

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
Walo von Greyerz

Stockholm
2017-03-31

Ert dnr
Ju2016/08612/L5

Vårt dnr
2016/276

Remiss angående en översyn av lagstiftningen om företagsbot (SOU 2016:82)

Näringslivets Regelnämnd (NNR) har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Syfte

NNR uppfattar inledningsvis att ett av utredningsdirektivets syften med översynen av lagstiftningen om företagsbot utgörs av ett av regeringen analyserat behov av att höja det maximala bötesbeloppet. Detta för att bötesbeloppet ska utgöra en reell sanktion i förhållande till stora multinationella företag (sid 360). Däremot konstateras i utredningsdirektiven att det inte finns något behov av att generellt höja bötesbeloppen för juridiska personer.

Med ett sådant syfte blir avgränsningen mellan de stora företag som ska kunna få det förhöjda bötesbeloppet och övriga företag helt avgörande för att syftet ska uppnås på ett proportionerligt sätt.

Definition större företag

Med föreslagen definition av ”större företag” skulle cirka 7 000 företag ingå i denna grupp. Att 7 000 av Sveriges företag skulle kunna betraktas som eller ens vara i närheten av att betraktas som multinationella menar NNR är helt felaktigt. Med den föreslagna definitionen menar NNR att företag som det inte finns någon anledning alls att inkludera, kommer att riskera att drabbas av ett förhöjt sanktionsvärde. För att beslutsfattare i den vidare processen ska kunna fatta ett väl underbyggt beslut om vilken definition av ”större företag” som är den lämpliga behöver konsekvensutredningen kompletteras genom en beskrivning av några ytterlighetsexempel. Vilka ytterlighetseffekter för företagen skulle olika definitioner kunna få? NNR befarar att det finns ytterlighetsexempel vid den föreslagna definitionen som skulle kunna leda till konkurs och i sådant fall drabbas inte bara företagets ägare utan även dess anställda och borgenärer.

Jämkningsregler

NNR uppfattar att utredningen har försökt hantera ytterlighetsfall genom att lämna olika tillämpningsalternativ för att jämka orimliga utfall. Jämkningsreglerna framgår inte av föreslagen lagtext utan olika tumregler redovisas i författningskommentaren. NNR uppfattar

tumreglerna som komplicerade och inte alltför tydliga. NNR menar att utredningen inte har lyckats visa på övertygande skäl till att välja denna väg (tumregler), som riskerar att leda till brister i förutsebarhet och rättssäkerhet för företagen. NNR menar att man istället behöver komplettera konsekvensutredningen med en beskrivning av fler alternativa definitioner, exempelvis den som framgår av det särskilda yttrandet till utredningen som författats av Olle Lindén och Anne Wigart.

Finansiella företag

Utredningen har också gjort en beräkning av den totala summan förhöjda företagsböter per år till 45 miljoner kronor, med utgångspunkt i statistik från SCB. NNR har uppmärksammat på att företag med finansiell verksamhet inte ingår i använd statistik. Hur detta faktum påverkar beräkningarnas relevans framgår inte av konsekvensutredningen. Finansiella företag är företag med särskilt stort eget kapital, vilket skulle påverka en eventuell företagsbots storlek substantiellt.

Kännbarhet och utvärdering

I avsnitt 7.3 skriver utredningen att företagsbotens ekvivalens, d.v.s. att lika fall ska behandlas lika, inte bör utgå från straffvärdet, vilket är det gällande inom straffrätten, utan istället ska ekvivalensen utgå från ”kännbarheten” för de företag som drabbas. D.v.s. samma brott och samma företagsbot ”känns” olika för olika stora företag. Att utforma ett system för företagsbot som subjektivt upplevs på ett proportionerligt sätt av de företag som drabbas förefaller för NNR som mycket svårt. När målet är att utforma regelverket med utgångspunkt i ”kännbarheten” av företagsboten menar NNR att uppföljningen och utvärderingen av hur boten upplevs att de företag som drabbas, blir av särskilt stor vikt.

Gräns-sanktionsvärdet

När utredningen har fastställt gränsvärdet för sanktionsvärdet till 500 000 kr uppfattar NNR att man har använt sig av två faktorer. Dels menar utredningen att 6 månaders fängelse, vilket indikerar ett allvarligt brott, motsvaras av ett straffvärde på 500 000 kr. Dels har utredningen utgått från statistik för företagsböter. I ett mindre antal fall har företagsböterna överstigit 500 000 kr. NNR menar att utredningen, för att lämna ett gott beslutsunderlag i denna fråga, hade behövt redovisa ett alternativt gränsvärde och jämfört konsekvenserna av respektive gräns.

Eftersom skälen för att välja det gränsvärde för sanktionsvärdet som förs fram är svårt att ta ställning till blir det av särskilt stor vikt att löpande utvärdera utfallet vid tillämpningen. NNR förespråkar att en utvärdering behöver formaliseras på något sätt och att Regeringen löpande följer utfallet i detta avseende.

Domsrätt

Utredningen föreslår att den svenska domsrätten ska utvidgas i vissa specifika situationer. Svenska företag ska kunna erhålla företagsbot för mutbrott som begås utomlands av en utländsk medborgare för företagets räkning. En sådan regel skulle utgöra ett undantag från vad som i övrigt gäller inom brottsbalkens andra kapitel för domsrätt. NNR menar att utredningen behöver redovisa starka skäl till att ett undantag från huvudregeln är motiverat. Några sådana starka skäl finns inte redovisade. Enligt utredningen skulle dessutom den föreslagna domsrättsbestämmelsen få lite praktisk betydelse. Den administrativa bördan av undantagsregler är stor och kan endast tolereras när vinsten med undantagsregeln är större.

Avslutningsvis

NNR finner att vissa punkter i utredningens konsekvensutredning, enligt ovan, behöver kompletteras för att utgöra ett fullgott underlag för beslutsfattande.

NÄRINGSLIVETS REGELNÄMND

August Liljeqvist